

Падіння самодержавства викликало підйом політичної активності німецького населення, яке пов'язувало свої надії на припинення дискримінації з виборами в Установчі Збори, зі створенням у Росії демократичної республіки. У нових політичних умовах німці і менноніти на зборах і мітингах обговорювали нагальні проблеми, створивши в місцях компактного проживання регіональні відділення Всеросійського союзу російських громадян німецької національності. Делегати меннонітів Молочанської волості ухвалили політичну програму і створили Центральне бюро в Молочанську Таврійської губернії, яке координувало дії меннонітських громад на всій території імперії. На 2-й конференції Союзу німців-колоністів Причорномор'я в Одесі (1-3 серпня 1917 р.) були представлені 45 первинних організацій. Більшість політичних і громадських діячів із німців і меннонітів України об'єдналися для проведення виборчих кампаній в Установчі Збори і повітові з'єзди. Однак у Збори ніхто з кандидатів не пройшов. Більшовики Установчі Збори розігнали. Їхньою метою було встановлення радянської влади.

Результатом протистояння Центральної Ради, Червоної армії, що наступала з Росії, Добровольчої армії, загонів Н. Махна та місцевих банд стала багаторазова зміна влади, що супроводжувалася експропріацією продуктів харчування і коней, контрибуцією і насильницькою мобілізацією. В умовах вакууму влади населення створювало загони самооборони, які в 1918 р. були визнані органами земського управління і командування німецьких і австро-угорських військ як сили підтримки громадського порядку.

Менноніти Катеринославської і Таврійської губерній опинилися у край важкій ситуації, оскільки були змушені, всупереч догматам віри, вдаватися до збройного опору бандам. Загальна меннонітська конференція в колонії Ліхтену (30 червня – 2 липня 1918 р.) знайшла компроміс. Громади і далі дотримувалися принципу незброєності, але в індивідуальному порядку кожен міг вирішувати, чи брати в руки зброю для захисту життя і майна.

Нечисленність німецьких і австро-угорських частин, їх деморалізація і розклад загострили восени 1918 р. питання про необхідність самооборони. Колоністи Пришибської та менноніти Гальштатдської і Гнаденфельдської волостей створили комітети самооборони, в підпорядкуванні яких було 20 підрозділів чисельністю 2 700 осіб. Ці загони відбивали напади різних банд на фронті довжиною близько 50 км. У лютому 1919 р. Н. Махно перейшов на бік Червоної армії. 9 лютого 1919 р. фронт самооборони був прорваний. Багато меннонітів і колоністів втекло до Криму. Молочанські менноніти втратили близько 760 чол. вбитими. У 1919 р. махновці неодноразово громили колонії, що залишилися без захисту, грабували і винищували їх населення. Тільки в ніч з 26 на 27 жовтня в Ейхенфельді (Катеринославський повіт) ними було вбито 71 особу, а колонію знищено.

У Криму з колоністів і меннонітів була створена Єгерська бригада, яка брала участь у підтримці громадського порядку і обороні Криму проти Червоної армії. Після встановлення радянської влади бійці бригади і громадські діячі, що підтримували її, зазнали репресій.

1

ИЗБИРАТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА
Херсонской избирательной округъ
№ 3.
Отъ группы „Русскихъ гражданъ нѣмецкой національности“

1. Мейенгофъ, Александръ Феликсовичъ, Петроградъ, Озерный переулокъ, 12.
2. Рейхертъ, Лаврентій Георгиевичъ, Одесса, Нѣжинская, 58.
3. Вилкертъ, Эмануилъ Матвѣевичъ, Петроградъ, Фурштатская, 9.

Перелік кандидатів на вибори до Установчих Зборів від групи «Російських громадян німецької національності». 1917

Kandidatenliste für die Wahlen zur Gesetzgebenden Versammlung von der Gruppe „Russische Bürger deutscher Volkszugehörigkeit“. 1917

2

Wie organisieren wir Mennoniten uns für die Nationalversammlung?

1. Die Notwendigkeit der Organisation.

Ueber die Notwendigkeit der Organisation braucht eigentlich kein Wort verloren werden. Organisieren heißt sich zusammenschließen, sich vereinigen und einigen, um als ein wohlgeordnetes Ganzes aufzutreten, als eine festgeschlossene Körperschaft, die im Kampf der Interessen ihre Interessen wahr und durchsetzt. Die Organisation ist ein Mittel der Selbsterhaltung, sie ist die notwendigste Waffe im Kampf ums Dasein, auch um das politische. Wenn wir nicht erdrückt oder weggefegt werden wollen, dann müssen wir zusammenhalten, ganz bewußt und ohne Zauber und Schwänze. In jedem von uns lebt der Selbsterhaltungstrieb, niemand, sagt die Bibel, haßt sein eigen Fleisch; wie in dem einzelnen, so lebt aber auch in den Gesellschaftsgruppen, in den religiösen und nationalen Einheiten, in Stamm und Volkstum der Selbsterhaltungstrieb. Dieser Trieb ist, richtig befehen, begünstigt in einer höhern Ordnung der Dinge; der einzelne hat die Pflicht, sich mit erlaubten Mitteln zu schützen, sonst begeht er einen Selbstmord. Aber ebenso haben die größeren gesellschaftlichen Einheiten die Pflicht des Selbstschutzes, der Selbsterhaltung, weil sie sonst eine gesteigerte Selbstvernichtung begehen. Wie soll sich aber eine größere Gruppe schützen ohne straffen Zusammenschluß, ohne bis ins einzelne gehende

Брошура «Як ми, менноніти, організуємося для виборів до Установчих Зборів?». Березень 1917 р.

Broschüre „Wie organisieren wir Mennoniten uns für die Nationalversammlung?“. März 1917

Die Gemeinden hielten sich weiterhin an den Grundsatz der Wehrlosigkeit, aber jeder einzelne konnte für sich individuell entscheiden, ob er zur Verteidigung von Leib und Leben sowie Eigentum zu den Waffen greifen werde.

Die geringe Zahl der deutschen und österreichisch-ungarischen Truppen, deren Demoralisierungs- und Auflösungserscheinungen, haben im Herbst 1918 die Frage nach der Notwendigkeit eines Selbstschutzes verschärft. Die Kolonisten des Prischiber und die Mennoniten des Halbstädter und des Gnadenfelder Amtsbezirks gründeten Komitees der Selbstverteidigung, denen in 20 Abteilungen 2 700 Mann unterstanden. Diese Abteilungen wehrten Angriffe von Banden an einer Front von 50 km Länge ab. Im Februar 1919 wechselte Machno auf die Seite der Roten Armee über. Am 9. Februar 1919 wurde die Front des Selbstschutzes durchbrochen. Viele Mennoniten und Kolonisten flohen auf die Krim. Die Molotschnaer Mennoniten hatten 760 Tote zu beklagen. 1919 haben die Machno-Anhänger wiederholt die schutzlos gebliebenen Kolonien geplündert und deren Einwohner umgebracht. Allein in der Nacht 26./27. Oktober wurden in Eichenfeld (Bezirk Jekaterinoslaw) 71 Personen ermordet. Die Kolonie wurde vernichtet.

Auf der Krim wurde aus Kolonisten und Mennoniten eine Jägerbrigade gebildet, die sich an der Aufrechterhaltung von Recht und Ordnung und der Verteidigung der Krim gegen die Rote Armee beteiligte. Nach der Errichtung der Sowjetmacht wurden Kämpfer dieser Brigade und sie unterstützende Persönlichkeiten des öffentlichen Lebens Repressionen ausgesetzt.

Der Sturz der Selbstherrschaft rief bei der deutschen Bevölkerung, die ihre Hoffnung auf ein Ende der Diskriminierung mit den Wahlen zur Gesetzgebenden Versammlung, mit der Schaffung einer demokratischen Republik in Russland verband, einen Aufschwung der politischen Aktivität hervor. Unter den neuen politischen Bedingungen besprachen die Deutschen und Mennoniten auf Versammlungen und Kundgebungen dringliche Fragen und gründeten in kompakten Siedlungsgebieten regionale Abteilungen des Allrussischen Verbandes russischer Bürger deutscher Volkszugehörigkeit. Delegierte der Mennoniten des Amtsbezirks Molotschansk verabschiedeten ein politisches Programm und bildeten in Molotschansk (Gouvernement Taurien) ein Zentralbüro, welches die Tätigkeit aller Mennonitengemeinden auf dem Territorium des Reiches koordinierte. Auf der 2. Konferenz des Verbandes der deutschen Kolonisten des Schwarzmeergebiets (1.-3. August 1917) waren 45 Ortsvereine vertreten. Die meisten der politisch und gesellschaftlich profilierten Deutschen und Mennoniten der Ukraine schlossen sich für die Teilnahme an den Wahlkämpfen zur Verfassunggebenden Versammlung und den Bezirkslandschaftsversammlungen zusammen, jedoch gelang es keinem der Kandidaten in die Konstituante gewählt zu werden. Die Bolschewiki haben die Verfassunggebende Versammlung aufgelöst. Ihr Ziel war die Errichtung der Sowjetmacht.

Auseinandersetzungen der Zentralrada, der aus Russland vorrückenden Roten Armee, der Freiwilligenarmee, der Abteilungen von N. Machno und lokaler Banden hatten einen mehrfachen Machtwechsel zur Folge, der von Expropriationen von Lebensmitteln und Pferden, Kontributionen und Zwangsrekrutierung begleitet wurde. In Anbetracht des Machtvakuum hat die Bevölkerung Selbstschutzabteilungen gebildet, die 1918 von den Landschaftsverwaltungen und den Befehlsstellen der deutschen und der österreichisch-ungarischen Armee als Kräfte zur Aufrechterhaltung der öffentlichen Ordnung anerkannt wurden.

Die Mennoniten des Gouvernements Jekaterinoslaw gerieten in eine außerordentlich schwierige Lage, da sie entgegen ihren Glaubensgrundsätzen gezwungen waren, Banden bewaffneten Widerstand zu leisten. Die Allgemeine mennonitische Konferenz in der Kolonie Lichtenau (30. Juni – 2. Juli 1918) fand einen Kompromiss.

Die Gemeinden hielten sich weiterhin an den Grundsatz der Wehrlosigkeit, aber jeder einzelne konnte für sich individuell entscheiden, ob er zur Verteidigung von Leib und Leben sowie Eigentum zu den Waffen greifen werde.

Die geringe Zahl der deutschen und österreichisch-ungarischen Truppen, deren Demoralisierungs- und Auflösungserscheinungen, haben im Herbst 1918 die Frage nach der Notwendigkeit eines Selbstschutzes verschärft. Die Kolonisten des Prischiber und die Mennoniten des Halbstädter und des Gnadenfelder Amtsbezirks gründeten Komitees der Selbstverteidigung, denen in 20 Abteilungen 2 700 Mann unterstanden. Diese Abteilungen wehrten Angriffe von Banden an einer Front von 50 km Länge ab. Im Februar 1919 wechselte Machno auf die Seite der Roten Armee über. Am 9. Februar 1919 wurde die Front des Selbstschutzes durchbrochen. Viele Mennoniten und Kolonisten flohen auf die Krim. Die Molotschnaer Mennoniten hatten 760 Tote zu beklagen. 1919 haben die Machno-Anhänger wiederholt die schutzlos gebliebenen Kolonien geplündert und deren Einwohner umgebracht. Allein in der Nacht 26./27. Oktober wurden in Eichenfeld (Bezirk Jekaterinoslaw) 71 Personen ermordet. Die Kolonie wurde vernichtet.

Auf der Krim wurde aus Kolonisten und Mennoniten eine Jägerbrigade gebildet, die sich an der Aufrechterhaltung von Recht und Ordnung und der Verteidigung der Krim gegen die Rote Armee beteiligte. Nach der Errichtung der Sowjetmacht wurden Kämpfer dieser Brigade und sie unterstützende Persönlichkeiten des öffentlichen Lebens Repressionen ausgesetzt.

4

ШТАБЪ САМООБОРОНЫ
Пришибской Волости
Февраля 11 дня 1919 года.
Ж. П. Г. Е. Р. Т. И.
кол. ПРИШИБЬ

УДОСТОВЕРЕНИЕ.
Предъявитель сего действительно есть Штабъ
Капитанъ П. П. Г. Е. Р. Т. И., состоящій въ Самооборонѣ, что подписью и приложениемъ казенной печати удостоверяется.

Штаба
Подпоручикъ [Signature]
Ж. П. Г. Е. Р. Т. И.

5

№ 2. Вторникъ 10 (23) Декабря 1919 г.

Отчего колонисты не могли мириться съ коммунизмомъ.

Когда коммунисты, захвативъ власть, штыкомъ и револьверомъ стали ломать жизнь во всѣхъ ея видахъ и по всѣмъ направленіямъ, то колонистамъ сразу стало ясно, что эта затѣя чревата весьма, весьма дурными послѣдствіями, какъ для самихъ коммунистовъ, такъ и для тѣхъ, на чей счетъ эту самую затѣю хотѣли осуществить. Ибо жизнь вообще не признаетъ помки, а такую крутую, которую приходится производить съ оружіемъ въ рукахъ, тѣмъ паче. Это намъ говорятъ люди, этому учить насъ жизнь другихъ народовъ и жизнь той природы, которая насъ окружаетъ.

ришей комиссаровъ могъ въ плугъ запрятъ пошлей, или сложить гарбу или косу точить? Ничуть не бывало. И такими неграмотными людьми, какими эти комиссары оказались въ сельскомъ хозяйствѣ, они были въ другихъ областяхъ государственной жизни. Люди толковые и образованные отъ коммунистической затѣи отвернулись, потому что напередъ знали, что изъ нея, кромѣ вреда, ничего не выйдетъ, и пошли безграмотные насаждать коммуны. А если люди берутся за дѣло безъ умѣнія, да еще и безъ терпѣнія, то изъ этого дѣла не выйдетъ толкъ, а мука. А муку эту испытали, конечно, не комиссары-правители, а тѣ которыми они управляли.

Кромѣ того, колонисты хорошо

О самооборонѣ.

Всѣ мы знаемъ, что дѣлалось до сихъ поръ въ Херсонскомъ уѣздѣ и въ Екатеринославской губерніи.

Люди развѣданные банды грабителей—махонцевъ сжигаютъ нѣлѣзными, вырываютъ население, насилуютъ женщинъ, угоняютъ скотъ, забираютъ хлѣбъ и лишаютъ крестьянъ добра, добытаго ими потомъ и кровью при тяжкомъ трудѣ и лишенияхъ.

Приходитъ лѣтній бездѣльникъ, ненавистный трудя, ненавистный труду и не икнущій Бога въ сердцѣ, и нагло присваиваетъ себѣ все то, что было скоплено и приобрѣтено трудящимися поселеникомъ ни. Мало того эти, проклятые Богомъ и людьми, Канны осмѣливаются поднять руку на брата своего. Зарѣзать человека для такого изверга все равно, что разгрызть орѣхъ.

Крестьяне! неужели же вы допустите, чтобы ваше кровное добро было разграблено?

3. Меннонітський загін самооборони сіл Тиге, Орлов, Блюменорт (Таврійська губернія). 1918
Mennonitische Selbstschutzabteilung der Dörfer Tiege, Ohrloff, Blumenort (Gouvernement Taurien). 1918

4. Посвідчення штабс-капітана П. Терті, члена самооборони колонії Пришиб (Таврійська губернія). 1919
Bescheinigung des Mitglieds des Selbstschutzes der Kolonie Prischib (Gouvernement Taurien) Stabs-Kapitän P. Härtly. 1919

5. Статті про німців-колоністів у газеті «Рідний степ» (додаток до газети Союзу німців-колоністів Причорномор'я «Ферейнсботе»). 10 (23) грудня 1919 р.
Beiträge über deutsche Kolonisten in der Zeitung «Rodnaja step» („Heimatliche Steppe“) (Beilage zur Zeitung des Verbands der deutschen Kolonisten des Schwarzmeergebiets „Vereinsbote“). 10. (23.) Dezember 1919

6

Deutsche Kolonisten!

Der Kampf ums leibliche Brot ist heute der schwerste Kampf; in seinem Gefolge ziehen als drohende Gepester Hunger, Krankheit und bittere soziale Not einher. Pflicht eines jeden Landmannes muß es sein, sein redlich Teil mit beizutragen, um den schweren Kampf zu mildern und das allen drohende Unheil abzuschwächen. Darum rufen wir euch, deutsche Brüder, allen Ernstes zu: Pflanzet und säet, soviel ihr an Land und Saatförnern aufbringen könnt.

Pflanzet und säet!

Das Zentralkomitee.

7

6. Заклик ЦК Союзу німців-колоністів Причорномор'я саджати та сіяти якомога більше, щоб уникнути голоду. Квітень 1919 р.
Aufruf des ZK des Verbandes der deutschen Kolonisten des Schwarzmeergebiets, zur Vermeidung einer Hungersnot so viel wie möglich zu Pflanzen und zu Säen. April 1919

7. Масове захоронення в с. Блюменорт (Таврійська губернія), де у 1919 р. махновці вбили 34 менноніта, а село спалили. 1919
Massengrab in Blumenort (Gouvernement Taurien), wo 1919 Machno-Anhänger 34 Mennoniten ermordeten und das Dorf niederbrannten. 1919

